

Josipa Alviž

**povjesničarka umjetnosti, viša asistentica
na Odsjeku za povijest umjetnosti
Filozofskoga fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu**

**Slikarstvo XVII. i XVIII. stoljeća u
kapucinskim crkvama i samostanima
u Hrvatskoj**

**doktorska disertacija
mentorica: dr. sc. Sanja Cvetnić, red. prof.**

**Disertacija je obranjena 7. travnja 2015.
na Filozofskom fakultetu Sveučilišta
u Zagrebu, pred povjerenstvom:
dr. sc. Dubravka Botica, doc. (predsjednica)
dr. sc. Predrag Marković, izv. prof.
dr. sc. Mirjana Repanić-Braun, znan. savj.**

SAŽETAK

Doktorskom disertacijom sveobuhvatno je istraženo i predstavljeno slikarstvo XVII. i XVIII. stoljeća u kapucinskim crkvama i samostanima u Hrvatskoj. Ovaj zaokruženi ulomak hrvatske likovne baštine poslijetridentskoga razdoblja do sada nije obrađen kao zasebna likovna cjelina, a pojedina slikarska ostvarenja nisu bila objavljena. Polazište istraživanja bilo je utvrđivanje kapucinskoga slikarskoga korpusa spomenutoga razdoblja, a cilj njegovo tumačenje i vrednovanje u okviru istovremene domaće umjetničke baštine te u širem kontekstu slikarstva u kapucinskim samostanima Slovenije, Austrije, Italije i Češke, svojedobno upravno povezanih s domaćim kapucinskim samostanima. Također, bilo je potrebno prepoznati ikonografske i likovne posebnosti kapucinskoga slikarstva koje su utjecale na oblikovanje vizualnoga redovničkoga identiteta kapucinskoga reda kao i ulogu kapucina u oblikovanju kulturnog krajolika XVII. i XVIII. stoljeća u Hrvatskoj. Terenska i arhivska istraživanja pokazala su da se radi o znanstveno, likovno i kulturno zanimljivom slikarskome korpusu čije je

formiranje započelo utemeljenjem i izgradnjom prvih kapucinskih samostanskih sklopova u Rijeci i Zagrebu u prvoj polovini XVII. stoljeća, a nastavilo se osnivanjem samostana u Varaždinu, Osijeku, Karlobagu i Vodnjanu u drugoj polovini XVII. i tijekom XVIII. stoljeća. Istovremeno su se gradili i kapucinski gostinjski u Rovinju, Splitu, Perušiću, Ribniku, Kaniži i Zadru. Brojnošću sačuvanih djela ističu se kapucinski samostani u Varaždinu, Osijeku, Karlobagu, Vodnjanu i Rijeci, dok je likovna oprema kapucinskih gostinjaca gotovo nepoznata. Obrađeni slikarski korpus tek je sačuvani ulomak nekada zasigurno brojnije slikarske građe na čije je propadanje i nestanak osim prirodnih procesa i protoka vremena utjecalo ukidanje pojedinih samostana (Zagreb, Vodnjan).

Doktorska disertacija podijeljena je u dvije osnovne cjeline, na raspravu i katalog. U uvodnom dijelu rasprave dan je kratki povijesni pregled kapucinskoga reda od njegova utemeljenja 1525. godine do širenja srednjoeuropskim područjem i osnivanja hrvatskih samostana. Povijesni prikaz temeljen je na objavljenoj, no znatnim dijelom i na neobjavljenoj arhivskoj građi, upotpunjujući dosadašnju sliku djelatnosti kapucinskoga reda u nas. Sačuvana kapucinska slikarska ostavština je u nastojanju za njezinim što sistematičnijim i razumljivijim predstavljanjem razvrstana po sljedećim ikonografskim tematskim cjelinama: likovni prikazi prvaka kapucinskoga reda – kapucinskih svetaca, blaženika, časničkih sluga Božjih; likovni prikazi franjevačkih svetačkih prvaka – sv. Franje Asiškoga, sv. Antuna Padovanskoga, sv. Bonaventure iz Bagnoregia i sv. Klare Asiške; slikarska djela marijanske i kristološke ikonografije, likovni prikazi sv. Josipa; slike s prikazom svetačkih zaštitnika kapucinskih dobročinitelja; donatorski portreti. Za svako ikonografsko rješenje prikazana je povijest njegova nastanka, izvorišta i putevi širenja. Primjeri iz hrvatske baštine komparirani su sa sačuvanim primjerima susjednih zemalja te je istaknuto mjesto obrađenoga korpusa u kontekstu (srednjo)europske umjetnosti baroknoga razdoblja. Obrađena djela pokazuju

znatna odstupanja u likovnoj vrsnoći, a kvalitetom se ističu slike Christophora Tasce u Karlobagu, Joannesa Georgiusa Zirkyu u Varaždinu te djela u osječkoj crkvi. No ipak, čvrsta poveznica ovoga likovno heterogenoga korpusa slika jesu spomenuta ikonografska rješenja. Drugi svezak disertacije je Katalog koji sadrži fotografske snimke, bibliografiju i osnovne podatke o obrađenim slikarskim djelima, brojeći sveukupno stotinu i četiri kataloške jedinice. x